

A vezető tisztségviselő társasággal szembeni polgári jogi felelőssége az aktuális román szabályozás tükrében *

Pál Előd

egyetemi tanársegéd, Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, Kolozsvári Kar, Jog Szak
doktorandusz, Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola
E-mail: elod.pal@gmail.com

Összefoglalás. Jelen tanulmány a vezető tisztségviselők polgári felelősségét vizsgálja a társaságok iránt, melyek képviselőire hivatottak, illetve az e területet szabályozó elméleti struktúrát a romániai társasági jogban. Leírásra kerülnek azok a gyakorlati következmények, amelyek a jogi szakirodalomban az említett struktúra vitatott kérdéseire válaszul felvetett megoldások alkalmazásából erednek. Részletekbe menően megvizsgáljuk e szerződéses jogviszony jogi természetét a jogelméletben kifejtett különböző álláspontok szemszögéből, és arra a megállapításra jutunk, hogy e jogviszony kettős természetű, egyszerre kontraktuális és törvényi jellegű, kihatva az alkalmazandó felelősségi normákra. Megállapítjuk, hogy a vezető tisztségviselő felelőssége a társaság iránt vétkességen legfőképpen azokban az esetekben alapul, amikor a felelősség nem kontraktuális természetű. A szerződésszegés esetén főszabály szerint vétkesség nem szükséges. Megvizsgáljuk a jogszabályi standardokat, melyek a vezető tisztségviselők felelősségre vonásának feltételeire vonatkoznak, és arra a következtetésre jutunk, hogy a romániai jogszabályok e kérdéskörben tökéletlenek és nem állnak teljes összhangban.

Kulcsszavak: ügyvezetők társasági jogi felelőssége, megbízási szerződésen alapuló felelősség, romániai társasági jog, a társasági tulajdonosok és ügyvezetők viszonya, ügyvezetői felelősség.

Abstract. The Civil Law Liability of Company Chief Officers Towards the Company According to Current Romanian Law. The present study examines the theoretical framework in Romanian law for the rules governing civil liability of chief company officers towards the company which they are meant to represent. We provide a description of the practical implications of the different solutions offered up by legal literature to the more contentious issues regarding this framework. We establish that the Romanian legislator does not elaborate on the nature of the chief officer's legal relationship with the company other

* Jelen munkát a Collegium Talentum 2018. évi programja támogatta, amiért a szerző ezennel köszönetét fejezi ki.

than stating that this is based on the contractual rules of mandate. We examine in detail the nature of this contractual relationship from the perspective of varied stances expressed in the literature and conclude that this relationship in fact presents a dual nature, both contractual and legal, with effects in the field of applicable rules of liability. We establish that the liability of the chief officer towards the company is based on fault mainly in cases when it is not contractual in nature. In the case of liability for breach of contract as a rule no fault is required. We examine the legal standards imposed on the conditions for liability of chief company officers and go on to conclude that the Romanian norms are imperfect and incoherent in regulating the matter.

Keywords: company law liability of chief officers, liability based on contract of mandate, Romanian company law, relationship of company owners and executives, CEO liability.

1. Bevezetés

Az általunk jelen tanulmány tárgyaként választott téma aktualitását az elmúlt években a magánjogi rendszerek nagy horderejű törvényeinek gyökeres változása adja, tudniillik Romániában 2011. október 1-jén lépett hatályba az (akkor még új) Polgári törvénykönyvről szóló 2009. évi 287. törvény (Rptk.).

Romániában az Rptk. hatálybalépése egy közel százötven éves joghagyomány lezárását jelentette. Mindaddig ugyanis a román magánjogi rendszer dualista szerkezetű volt. Az új, monista szemléletmódon alapuló magánjogi rendszerben az Rptk. szabályai a korábbiakhoz képest sokkal közvetlenebb módon érintik a vállalatok jogát, a társasági jogot (valamint más gazdálkodó szervezetek szabályozását is). Lényegében kijelenthető, hogy az Rptk. a vállalatok anyajogává vált. Az Rptk. anyajogi minősége viszont nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az amúgy egységes és alapvetően koherens polgári jogi normaanyag mellé – azt kiegészítve – más speciális társadalmi viszonyrendszerre koncentráló jogi szabályozás is létezzen. Ezért van az, hogy a gazdasági társaságok szabályozása a mai napig külön szabályozás révén, elsősorban a Társaságokról szóló 1990. évi 31. törvény (Társasági törvény, a továbbiakban: Tt.) által valósul meg.

Jelen munka e körülmények figyelembevételével igyekszik megvizsgálni a román társasági jogi szabályozásából eredő, de főként a polgári jog normáin alapuló vezető tisztségviselők felelősségét. Itt kizárólag a vezető tisztségviselő *belső*, azaz társasággal szemben fennálló felelősségével foglalkozom. Hangsúlyoznunk kell azonban: egyes tényállások esetében elengedhetetlen a vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szembeni felelősségéről is szót ejtenünk. A felelősségi kérdések előtt meg kell határozni a felelősség alanyainak körét, valamint azt, hogy ezek milyen típusú jogviszony keretén belül kapcsolódnak a társasághoz.

2. A vezető tisztségviselő fogalma

A Tt. semmilyen jogi definíciót nem tartalmaz a vezető tisztségviselő fogalmára vonatkozóan, egyszerűen csak akként rendelkezik, hogy a vezető tisztségviselők kötelezettségeire és felelősségére a *megbízás szabályai* irányadók.¹ Ebből máris az a következtetés látszik levonhatónak, hogy a vezető tisztségviselő a társaság *egyszerű megbízottja*, vagyis az, hogy a vezető tisztségviselő fogalma a társaság – bizonyos különös normák betartásával kijelölt – megbízottját jelöli. Tételelesen használja viszont az említett jogszabály a *szervek (organe)* kifejezést akkor, amikor leszögezi, hogy harmadik személyekkel szemben a társaságot szerveinek ügyletei kötik, még akkor is, ha ezen ügyletek a társaság tevékenységi körének tárgyán túllépnek.² Ezen kívül a Tt. használja az *alapszabályi/statutárius szervek (organe statutare)* kifejezést is, amikor akként rendelkezik, hogy harmadik személyekkel szemben érvényesíthetetlen az az alapító okirati záradék vagy a társaság *statutárius szervei* által hozott határozat, amely a vezető tisztségviselők hatáskörét harmadik személyekkel szemben korlátozza.³

Ha viszont a Tt. említett rendelkezéseit összevetjük az Rptk. rendelkezéseivel, teljesen más képet kapunk. Az Rptk. jogi személyekre vonatkozó fejezete ugyanis a jogi személy szerveiről (*organe*),⁴ ügyvezető szerveiről (*organe de administrare*),⁵ illetve több helyen vezető és ügyvezető szerveiről (*organe de conducere și administrare*)⁶ beszél. Következésképpen a vezető tisztségviselő az Rptk. szerint nem csupán megbízottja a jogi személynek, társaságnak, hanem nélkülözhetetlen *szervezeti egysége*, szerve, amelytől a jogi személy cselekvőképessége függ, vagyis amelynek révén a jogi személy gyakorolja jogait és teljesíti kötelezettségeit.⁷ Az Rptk. rendelkezései szerint ügyvezető szervnek minősülnek azok a természetes vagy jogi személyek, akiket a törvény, alapító okirat vagy az alapszabály kijelöl, hogy harmadik személyekkel szemben, egyénileg vagy közösen, a jogi személy nevében és érdekében eljárjanak.⁸ Látható tehát, hogy a vezető tisztségviselő fogalma megegyezik – legalábbis kifelé – az ügyvezető szerv fogalmával, annak szinonimája. Mivel az Rptk. e rendelkezése a jogi személyekre mint általános kategóriára vonatkozik, továbbá

1 Veress 2014. 467.

2 Tt. 72. cikk.

3 Tt. 55. cikk (1) bek.

4 Tt. 55. cikk (2) bek.

5 Rptk. 119. cikk. Megjegyzendő, hogy a szakirodalmi álláspont szerint az Rptk. szerinti *szervek* kifejezés jelentése eltér az 1954. évi 31. törvényerejű rendeletben használt *szervek* kifejezés jelentésétől. Míg az 1954. évi 31. törvényerejű rendelet alkalmazásában a szerv kifejezés a jogi személy akaratának kívül felé való kifejezésével megbízott természetes személyt jelölte, addig az Rptk. rendszerében a szerv, szervek főnév a jogi személy egyik funkcionális és szervezeti elemét jelöli. Vö. Baias–Chelaru–Constantionovi–Macovei 2012. 200. Vö. Bodu 2014. 172.

6 Rptk. 209. cikk.

7 Rptk. 203. cikk, 212. cikk (1), 216. cikk (1) bek., 220. cikk (1), (3) bek.

8 Vö. Rptk. 187. cikk, 209. cikk (2) bek.

mivel az említett rendelkezés hallgat afelől, hogy vezető tisztségviselői minőséggel mely személyi kör ruházható fel, adódik a kérdés: ez azt jelenti, hogy a gazdasági társaságok esetében ügyvezetőket csak a társasági tagok vagy a részvényesek köréből lehet kijelölni, vagy bárki – akár a társaságtól idegen személy is – kaphat társasági ügyvezetői megbízást? A választ a kérdésre a Tt. sem tisztázza. A társasági törvény ez irányba mutató egyedüli rendelkezése mindössze annyit ír elő, hogy aki alapító nem lehet, az vezető tisztségviselő sem lehet.⁹ Az Rptk. társasági szerződésre vonatkozó rendelkezéseiből viszont – amelyek egyébként a társaságok tárgykörében közös szabályokat képeznek¹⁰ – kiderül, hogy vezető tisztségviselői minőséggel tulajdonképpen bárki felruházható.¹¹ Következésképpen a vezető tisztségviselő fogalma alá esik az e minőséggel felruházott társasági tag vagy részvényes, harmadik természetes és/vagy jogi személy, de még a külföldi állampolgár is, amennyiben nem áll fenn valamilyen összeférhetetlenségi ok. A fogalommagyarázat további elmélyítésével e ponton megállunk, mivel társasági formánként olyan új elemekkel bővül a vezető tisztségviselő fogalma, amelyeknek az – egyrészt – alaposabb, fogalomközpontú vizsgálata szétfeszítené a jelen tanulmány kereteit, másrészt pedig annak további részeiben szó esik majd róluk.

3. A vezető tisztségviselő és társaság közötti jogviszony jogi természete

A román jogi szakirodalomban az idők során több különböző, a vezető tisztségviselő társaságon belüli jogállásáról szóló felfogás alakult ki.

a) A *klasszikus kereskedelmi jogi felfogás* szerint (19. század vége – 20. század első fele) a vezető tisztségviselő és a társaság között fennálló jogviszony *egyszerű polgári jogi megbízásnak* minősült.¹² Ezt a megközelítést a korabeli Kereskedelmi törvénykönyv (*Codul Comercial 1887*) 122. és 123. cikkeire alapozták, amelyek egyrészt akként rendelkeztek, hogy a részvénytársaság ügyvezetését egy vagy több ideiglenes és visszavonható ügyvezető lássa el, másrészt pedig a felelősség körében előírta, hogy az ügyvezetők megbízásuk teljesítéséért tartoznak felelősséggel.¹³

9 Rptk. 209. cikk (2) bek.

10 Tt. 73¹. cikk. A rendelkezés visszautal a Tt. 6. cikkének (2) bekezdésére, amely a következőket írja elő: nem lehetnek alapítók azok a személyek, akik a törvény értelmében cselekvőképtelenek, vagy akiket bizalom semmibevétele révén elkövetett vagyon elleni bűncselekmények, korrupciós bűncselekmények, sikkasztás, okirathamisítás, adócsalás, a pénzmosás megelőzéséről és szankcionálásáról, valamint a terrorizmus finanszírozása megelőzése és leküzdése érdekében eszközölt intézkedésekről szóló 2002. évi 656. törvényben foglalt bűncselekmények, vagy a társasági törvényben foglalt bűncselekmények miatt jogerősen elítéltek.

11 Rptk. 1881. cikk (1) bek.

12 Rptk. 1913. cikk (2) bek.

13 Cărpenu 2014. 217.

Az elmélet abból indult ki, hogy a társaság mint jogi személyiséggel rendelkező önálló – mégis fiktív – jogalany (e ponton a jogi személyiségre vonatkozó fikciós elméletekhez jutunk vissza) csak akkor tud harmadik személyekkel jogi természetű kapcsolatot teremteni, ha megbízóként viselkedik, s így egyes ügyköröket (mint pl. üzletvezetés vagy képviselet) megbízottakra ruház át. Ez ellen az ún. *kontraktualista koncepció* ellen felhozott jelenlegi kritikák középpontjában az áll, hogy az elmélet nem ad választ például arra a kérdésre, hogy az ügyvezető mint megbízott kit képvisel: a társaság tagjait/résztvényeseit – akiktől végül is a hatáskörét nyeri –, vagy magát a társaságot, amelynek nevében és érdekében harmadik személyek viszonylatában eljár? Az elmélet továbbá megválaszolatlanul hagyta azt a kérdést is, hogy az ügyvezető által, tevékenysége során harmadik személyek ellen elkövetett deliktum (valamint az így okozott kár) esetében maga a társaság – a más cselekedetért való (objektív modellű) felelősség alapján – mint megbízó (*comitent*)¹⁴ hivatott-e helytállni? Ellenkező esetben az ügyvezető személyes (szubjektív), közvetlen felelőssége kizárólagosan érvényesül-e a saját cselekményért tartozott deliktuális felelősség, mint az Rptk. által előírt főszabály alapján?¹⁵

b) A másik sok vitát kiváltó elgondolás a *törvényes képviselet elmélete* volt. Az elmélet azon az előfeltevésen alapult, hogy a vezető tisztségviselő – hatáskörében eljárva – nem rendelkezik saját akarattal, hanem csak a társasági akaratot nyilvánítja ki, ami általában a tagok/résztvényesek többségének az akaratával egyenértékű. Az elmélet másik fontos tétele a társaság szervezeti jellegével volt összefüggésben (az ún. *organicista* tan), amely a vezető tisztségviselőt olyan társasági szervként, annak egyik szerves alkotóelemeként értelmezte, amely törvény alapján jár el.¹⁶ Az elméletet kritizálók egyrészt azt kifogásolják, hogy a törvényes képviselet nem domborítja ki a társaság és ügyvezető közötti jogviszony természetét, másrészt pedig azt, hogy a vezető tisztségviselő nem lehet társasági szerv, mivel nem minden esetben járul hozzá a társasági akarat kialakításához (például amikor nem társasági tag, illetve résztvényes).¹⁷

c) Egy harmadik megközelítés szerint a vezető tisztségviselői funkció permanens és visszerthes jellegéből kell kiindulni, ezért a *társaság és ügyvezető közötti jogviszony egyszerű munkaviszony*. Az elmélet kritikussai azt rótták fel, hogy a munkaszerződés munkavállalói oldala – jellegénél fogva – túlnyomórészt valamilyen anyagi, esetleg szellemi munka elvégzésére (*acte materiale*) irányul, míg a megbízási jogviszony inkább jogügyletek megkötését feltételezi.¹⁸

14 Georgescu 2002. 391.

15 A román *mandant* és *comitent* főnevek magyarul *megbízót* jelentenek. A két kifejezés közötti jogi különbség az, hogy a *mandant* megbízási szerződéses jogviszonyban jelent megbízót, míg a *comitent* a deliktuális felelősségből eredő jogviszonyok körében felmerülő tágabb értelmű megbízónak minősül. Ezek ellentétei a *mandatar* és *prepus* főnevek, amelyek magyarul *megbízottat* jelentenek.

16 Todică 2011. 185.

17 Todică 2011. 186–187.

18 Cărpenaru 2014. 217.

d) A román jogirodalomban e tárgykörben olyan vélemény is megjelent, amely szerint a vezető tisztségviselő *valamilyen atípusos magánjogi tisztség (funcție/ oficiu de drept privat)* letéteményese, amely tisztséggel együtt járó kötelezettségek elsősorban és túlnyomórészt törvény által vannak rögzítve, és csak másodsorban a társaság alapítói által, a társasági szerződésben. Ezt a megközelítést a szakirodalom legnagyobb része azzal az indokkal vetette el, hogy tompítja, „felhígítja” a tagok, részvényesek akaratának szerepét.¹⁹

A bemutatott – inkább – elméleti jellegű, de a gyakorlatra is nagy hatást gyakorló viták már a II. világháború végétől tartanak,²⁰ és az Rptk. hatálybalépésével új, még hangsúlyosabb lendületet kaptak.

Az aktuális jogszabályi környezetben a probléma vizsgálatának kiindulópontját – a különös norma elsődlegességének elve alapján (*lex specialis derogat lex generalis non derogat*) – a Tt. 72. cikke képezi, amelynek első fordulata a vezető tisztségviselő és társaság közötti jogviszonyt a megbízásra vonatkozó rendelkezésekre alapítja azzal, hogy az ügyvezető kötelezettségeinek és felelősségeinek vonatkozásában a megbízás szabályait rendeli alkalmazni. A Tt. más szabályai is az ügyvető jogállásának kontraktuális, megbízáson alapuló jellegét erősítik.²¹

Hasonlóan a Tt. rendelkezéseihez, az Rptk. szabályai is az ügyvezető jogállásának szerződéses jellegét tükrözik. A már hivatkozott 209. cikk (3) bekezdése akként rendelkezik, hogy „a jogi személy és ügyvezető szerveit alkotók közötti viszonyokat analóg módon a megbízásra vonatkozó rendelkezések szabályozzák, ha a törvény, az alapító okirat vagy az alapszabály másként nem rendelkezett”. Látható tehát, hogy a vezető tisztségviselő társasággal szembeni jogállásának tárgykörében *a jelenlegi jogszabályi környezetet a kontraktualista elmélet dominálja*.²²

Hangsúlyozni kell azonban, hogy az ügyvezető jogállásának *szerződéses jellege csupán a társasággal szemben érvényesül*, mivel a társaság harmadik személyekkel szemben az ügyvezető szerv által nyilvánul meg. Ez más megfogalmazásban azt jelenti, hogy a társaság és a külvilág közti hidat, folyosót az ügyvezető szerv – mint a törvény által e célra kijelölt szervezeti egység – teremti meg. Ily módon azt lehet mondani, hogy a vezető tisztségviselő a külvilág számára a társaság törvényes képviselőjeként jelenik meg.

19 Cărpenaru 2014. 217. A megbízási és munkaszerződés egymástól való elhatárolásáról lásd Stănciulescu–Nemeş 2013. 260–262.; Dincă 202–203. A munkaszerződés romániai szabályozásáról lásd Vallasek 2017. 23–70.

20 Georgescu 2002. 398.; Cărpenaru 2014. 218.

21 A vitát 1940-ben jogalkotási közbeavatkozással egyszer – a részvénytársaságok és betéti részvénytársaságok működéséről szóló 1940. évi 701. törvénnyel – már eldöntötték. Az említett jogszabály 12. cikkének (2) bekezdése kimondta, hogy a vezető tisztségviselő/igazgatótanácsi tag felelőssége szerződéses felelősség. A törvényt 1945. február 2-án módosították, amelynek hatására a 12. cikk (2) bekezdésének szövege, s így tartalma is megváltozott. A módosítás a vitát újraélesztette. Lásd Georgescu 2002. 433–436.

22 Vö. Tt. 132. cikk (4) bek., 137¹. cikk (3)–(4), 152. cikk (2) bek. Lásd még Angheni 2013. 131.

Idáig tehát az derül ki, hogy a vezető tisztségviselő és a társaság közötti jogviszony természete kettős: befele kontraktuális, kifele törvényen alapul.

A Tt. 72. cikkének második fordulata azt írja elő, hogy az ügyvezető kötelezettségeinek és felelősségének tekintetében a társasági törvény szabályait is alkalmazni kell. A hivatkozott rendelkezés azonban nem tér ki arra, hogy a törvényi előírások alkalmazására milyen körülmények között kell hogy sor kerüljön. Ezért a problémakör további árnyalásra szorul.

A Tt. 72. cikkének előírásából tehát két következtetés vontható le: egyrészt az, hogy a vezető tisztségviselő kötelezettségei és felelőssége a megbízási szerződésben rögzítendő, másrészt pedig az, hogy az említett kötelezettségek és felelősség tekintetében a Tt. szabályai is alkalmazandók. Így e körülményből következően és arra való hivatkozással, hogy a közrend e sajátos jogviszony bizonyos aspektusai tekintetében kogenciát kíván, a szakirodalomban az a – szinte teljesen egyöntetű – álláspont alakult ki, hogy a vezető tisztségviselőt társasághoz kapcsoló megbízási jogviszony kettős természetű, vagyis a jogviszonyban megjelenő kötelezettségek egyaránt fakadhatnak szerződésből és törvényből.²³

A Tt. 72. cikkéből továbbá az sem derül ki, hogy az ügyvezető és a társaság között fennálló megbízási jogviszony magában foglalja-e a képviseleti jogot vagy sem. E kérdés szintén szakmai vitákat eredményezett. A szakirodalomban ugyanis megjelent olyan nézet is, miszerint a képviseleti jogot nélkülöző ügyvezetői-megbízási jogviszony tulajdonképpen bizományi jogviszony, amelynek keretén belül a „bizományos”, vagyis az ügyvezető saját nevében, de a társaság érdekében jár el.²⁴ Ez az álláspont teljes mértékben elutasításra kerül. A többségi álláspont abba az irányba tolódott, hogy az ügyvezető és társaság között fennálló megbízási jogviszony vitathatatlan, ezért irreleváns, hogy az ügyvezetőt külön képviseleti joggal felruházták-e, vagy hatásköre csak a társaság ügyeinek társaságon belüli vitelére (vagyis az üzletvezetésre) korlátozódik.²⁵ Ez a nézet a megbízási azon általános jellemvonására támaszkodik, miszerint a képviseleti jog a megbízásnak nem lényegi eleme, hanem csak természete, kiegészítője.²⁶

23 Todică 2011. 204.

24 Vö. Cărpenaru–Piperea–David 2014. 255.; Cărpenaru 2014. 218.; Todică 2011. 208. Ezzel ellentétes álláspontért lásd Bodu 2017. 298. Megjegyzendő, hogy az említett szerző az ügyvezetői jogviszony kettős természetét nem kifejezett módon utasítja el, hanem az általános polgári jogi megbízási szerződés és az általa ügyvezetői szerződésnek (*contract de administrație*) nevezett szerződések összehasonlításakor tesz erre utalást azzal a megállapítással, hogy a törvényből eredő kötelezettségek az ügyvezető és társaság közötti szerződés természetén nem változtatnak, hanem csak jellegzetességeit építik. Másrésztől viszont ő is elismeri, hogy az ügyvezetői jogállás egyes aspektusait a törvénynek kell szabályoznia.

25 Vö. Roșu 2002. 86–90. Ezt az álláspontot a szakirodalom teljes mértékben elvetette. Álláspontom szerint az ügyvezető bizományosként megítélése teljes mértékben lerontaná az amúgy is meglehetősen nehezen meghatározható álképviselő fogalmát, s így számos, főként fizetésképtelenségi vagy csődeljárásban folyó kárfelelősségi jogvita kimenetelét befolyásolná.

26 Angheni 2013. 131.

A fentiekből kiderül tehát, hogy a vezető tisztségviselő és társaság közötti belső jogviszony kettős természetű, amelyben kötelezettségek szerződésből és törvényből egyaránt keletkezhetnek.

Az ügyvezető–társaság közötti viszonyrendszer egy másik rendkívül fontos problémakörét az a kérdés képezi, hogy lehet-e a vezető tisztségviselőnek munkavállalói minősége is egyben? A tárgykörben nincs általános szabályozás, társasági formánként eltérések mutatkoznak.

a) A *tőkeegyesítő társaságok* (résztvénytársaság, betéti résztvénytársaság) esetében a Tt. egyértelműen és minden kétséget kizáróan megtiltja, hogy az igazgatók, igazgatótanácsi tagok és felügyelőbizottsági tagok e minőségükkel párhuzamosan munkavállalói minőséggel is rendelkezzenek.²⁷ Ezen túlmenően a Tt. azt is előírja, hogy amennyiben valamely vezető tisztségviselő kinevezésére/megbízására a munkavállalók köréből kerül sor, annak munkaviszonya a megbízás idejére *ope legis* felfüggesztésre kerül.²⁸

b) Más a helyzet viszont a *személyegyesítő társaságoknál* és a *korlátolt felelősségű társaságoknál*. Utóbbi esetében a törvény közvetett módon engedi meg a vezető tisztségviselői és munkavállalói minőségek kumulálását azzal, hogy a 197. cikk (4) bekezdésében kimondja, hogy a résztvénytársaságok ügyvezetésére vonatkozó szabályok a korlátolt felelősségű társaság esetében nem alkalmazhatók. Következésképpen a korlátolt felelősségű társaságok vezető tisztségviselői alkalmazotti/munkavállalói minőséggel is rendelkezhetnek.²⁹ A személyegyesítő társaságok esetében semmilyen erre irányuló rendelkezés nincs, így bárminemű tiltás hiányában az ügyvezetők munkaviszonyban is állhatnak.³⁰

4. A vezető tisztségviselő felelőssége

Amint az előző szakaszból kiderült, az ügyvezető és társaság közötti megbízási jogviszony kettős (vegyes) természetű, ami azt jelenti, hogy tartalmát elsődlegesen szerződés állapítja meg, de amelybe *ex lege* törvényben előírt kötelezettségek is beágyazódhatnak/beágyazódnak. Ebből következően a román szakirodalom legnagyobb része arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felelősség természetének megállapításakor *az egyedüli szempont, amit vizsgálni kell, az a kötelezettség forrása*. Ez más szavakkal azt jelenti, hogy amennyiben egy szerződésben (ez alatt főként társasági szerződést, alapító okiratot, alapszabályt és közgyűlési határozatot kell érteni) előírt kötelezettség megszegésére kerül sor, a vétkes vezető tisztségviselő a szerződéses károkozás szabályai szerint vonható felelősségre.

27 Vö. Dincă 2013. 226.; Cărpenaru–Piperea–David 2014. 266.; Todică 2011 214–215.

28 Vö. Tt. 137¹. (3) bek., 152. cikk (1) bek., 153². cikk (6) bek., 158⁸. cikk (1) bek.

29 Tt. 137¹. (3) bek.

30 Vö. Cărpenaru–Piperea–David 2014. 492.; Bodu 2017. 243–244. Noca 2012.

Ha viszont valamely törvényben előírt kötelezettség megszegésére kerül sor, a felelősségre vonás a deliktualis felelősség kritériumainak megfelelően történik.³¹

E megközelítéssel kapcsolatban viszont az a kérdés merült fel, hogy mi történik akkor, ha egy törvényi előírásból származó kötelezettséget szerződésbe foglalnak? A kérdés ilyen esetben ugyanis az, hogy a szerződésbe foglalt, de amúgy törvényből eredő kötelezettség szerződéses kötelezettséggé változik-e vagy sem? A szakirodalmi álláspont e körben az, hogy a szerződésbe foglalt, de törvényből eredő kötelezettség jogi természeté megváltozik, így az ilyen kötelezettségszegés miatti felelősséget a kontraktuális felelősség szabályai szerint kell megállapítani.³²

A felelősség jogi természetének főként bizonyítási szempontból van nagy jelentősége, ugyanis a kontraktuális felelősség rendszerében a vezető tisztségviselő (mint adós/kötelezett) jogellenes cselekedete (*facta illicita*) és vétkessége (*vinovăția/culpa*) – a felelősség megállapíthatóságának többi feltételétől eltérően – állhat törvényi vélelem alatt is. Ezzel szemben a deliktualis felelősség feltételrendszere megköveteli a kárt elszenvedettől, hogy a polgári jogi felelősség összes alkotóelemét bizonyítsa.

Ahhoz, hogy ezt a problematikát vizsgáljuk, szükséges röviden áttekinteni a szerződéses felelősség megállapíthatóságának feltételrendszerét.

Kontraktuális felelősségről beszélünk – csakúgy, mint a deliktualis felelősség esetében –, ha négy feltétel egyidejűleg teljesül. Ezek a következők: a) jogellenes cselekedet, ami a szerződéses kötelezések tág értelemben vett nem teljesítését jelenti; b) kárnak kell bekövetkeznie a hitelező/jogosult vagyonában; c) oksági összefüggésnek kell fennállnia a kötelezett jogellenes cselekedete, illetve a kár bekövetkezése között; d) a kötelezett jogellenes cselekedete vétkes (azaz felróható) kell hogy legyen. A felsorolt feltételek közül, a jelen tanulmány szempontjából csak a *jogellenes cselekedet*, illetve a *vétkességet* szükséges röviden tárgyalni, ugyanis – amint látni fogjuk – az első bizonyításából a második vélelmezett jellege következhet.

A *jogellenes cselekedet* minden esetben egy érvényesen megkötött szerződésből³³ származó kötelezettség nem teljesítését jelenti. Általánosabb megfogalmazásban szerződésszegésről vagy a szerződés nem teljesítéséről beszélünk. A nem teljesítés kétféleképpen értelmezhető. Tág értelemben a kötelelem nem teljesítését, nem megfelelő teljesítését és késedelmes teljesítését egyaránt jelentheti. Szűk értelemben azonban a nem teljesítés a szó szoros értelmében vett nem teljesítésre korlátozódik.³⁴

31 Schiau–Prescure 2009. 214.; Cărpenaru–Piperea–David 2014. 256.; Georgescu 2002. 433.; Todică 2012. 27.

32 Todică 2012. 28.

33 Vezető tisztségviselő esetében ez tulajdonképpen az alapító okiratba/alapszabályba foglalt megbízási szerződést jelenti.

34 Pop–Popa–Vidu 2012. 241–242.

Ami a nem teljesítés bizonyítását illeti, figyelembe kell venni a kötelem tárgyának jellegét. A *dare* vagy a *non facere* típusú kötelmek tekintetében a bizonyítás nem okoz gondot. Ennél bonyolultabb azonban a *facere* típusú kötelmek esetében történő bizonyítás. Ezeknél azt kell megvizsgálni, hogy *eredménykötelemről* vagy *gondossági kötelemről* van-e szó.³⁵ Amennyiben eredménykötelemről van szó, úgy a nem teljesítés tényének bizonyítása indirekt módon történik annak demonstrálásával, hogy a kötelezett (vezető tisztségviselő) által vállalt eredmény nem valósult meg. A gondossági kötelem esetében a bizonyítás nehezebb, ugyanis ebben az esetben a hitelezőnek (társaságnak) vagy azt kell bizonyítania, hogy a vezető tisztségviselő egyáltalán nem cselekedett, vagy azt, hogy nem tett meg minden tőle telhetőt, illetve a vállalt cél elérése érdekében felhasznált eszközök nem voltak elégségesek vagy megfelelőek, így ebből kifolyólag a kitűzött eredmény nem valósult meg.³⁶

A *vétkességre* vonatkozólag az a fő kérdés, hogy szükség van-e ennek külön bizonyítására. E tekintetben is – csakúgy, mint a nem teljesítés bizonyításánál – a kötelem tárgyának jellegét kell figyelembe venni. *Eredménykötelmek* esetében a kötelezett vétkességét vélelmezik. Következésképpen, amint a hitelező/jogosult (társaság) bebizonyította, hogy a kívánt eredmény nem valósult meg, a kötelezett vétkességére vonatkozó (megdönthető) vélelem automatikusan életre kel. *Gondossági kötelmek* esetében azonban a hitelezőnek bizonyítania kell a kötelezett vétkességét. Mivel ez esetben a kötelezett csak arra vállal kötelezettséget, hogy minden tőle telhetőt megtesz a kívánt célt elérése érdekében, a cél el nemérése önmagában nem elég a kötelezett kárfelelősségének megállapításához. Ezért a hitelezőnek azt kell bizonyítania, hogy a kötelezett nem tett meg minden tőle telhetőt a cél elérése érdekében.³⁷

Látható tehát, hogy eredménykötelmek esetében a vezető tisztségviselő vétkessége vélelmezett, így a társaságnak e felelősségi alkotóelemet nem kell bizonyítania, illetve a jogellenes cselekedet bizonyításához – ami a vétkességi vélelem aktiválódásának eredője – elég az eredmény elmaradását bizonyítani. A vezető tisztségviselő esetében ilyen lehet pl. egy közgyűlési határozat nem vagy nem megfelelő teljesítése, amennyiben a benne foglalt kötelem az eredménykötelmek kategóriájába sorolható.

A vezető tisztségviselő társasággal szembeni felelőssége háromféle lehet: a) közvetlen (ha a kárt a társaságnak az ügyvezető okozza), b) közvetett (ha az ügyvezető harmadik személynek okozott kárt, amely a társasággal szemben keresetet indít).

35 E két típusú kötelem megkülönböztethetőségének megkönnyítése érdekében a román jogalkotó az Rptk. 1481. cikkének (3) bekezdésében néhány szempontot is meghatározott. A felsorolás nem taxatív, csak iránymutatás, mankójellege van. A szempontok részletesebb elemzését lásd: Baias–Chelaru–Constantionovici–Macovei 2012. 1662–1664.

36 Pop–Popa–Vidu 2012. 242.

37 Pop–Popa–Vidu 2012. 244.; Georgescu 2002. 436–437.; Baias–Chelaru–Constantionovici–Macovei 2012. 1662.

tott) és c) garanciális/mögöttes (ha az ügyvezető más személy cselekedetért/ügyleteiért tartozik felelősséggel). Ez utóbbi felelősségi kategóriát, melynek vizsgálata a közvetett, objektív deliktuális felelősség tárgykörébe tartozik, jelen dolgozatban nem elemzem.

A társasággal szembeni közvetlen felelősség alapja – mint láttuk – tulajdonképpen egy vegyes természetű megbízási szerződés. Következésképpen a vezető tisztségviselő felelőssége *egyaránt lehet kontraktuális vagy deliktuális*. Ennek ellenére az utóbbi időben olyan álláspont is napvilágot látott, miszerint a vezető tisztségviselő felelősségének jogi természetéről szóló vita 2006–2007 óta jelentéktelen, mert az mindig kontraktuális. A szóban forgó szerző álláspontjának védelmében egy, a részvénytársaságok ügyvezetéséről szóló részben elhelyezett szabályra hivatkozik, amely a *jó ügyvezető* kritériumát (*criteriul bunului administrator*) mint a felelősség zsinórmértékét rögzíti.³⁸ A szerző állítása szerint e kritérium bevezetésével minden, az ügyvezető felelősségével kapcsolatos értelmezési probléma elhárult. A szerző másik állítása szerint az ügyvezetőt minden esetben gondossági kötelelem terheli, ezért a bizonyítás terhe mindig a társaságon van.³⁹

*Álláspontunk szerint az említett megközelítés nem elfogadható azt figyelembe véve, hogy az említett szerző által hivatkozott törvényi rendelkezés szűken értelmezendő és így csak a részvénytársaságokra alkalmazandó.*⁴⁰ Másrészt túlzó általánosításnak tűnik az, hogy az ügyvezetőt minden esetben gondossági kötelelem terheli, ugyanis maga a törvény állapít meg eredménykötelemeket, amelyeknek természete, ha a szerződésbe való beemeléssel meg is változik, lényege változatlan marad. Ilyen eredménykötelelemnek minősül például a Tt. 73. cikkének (1) bekezdésében foglalt kötelezettség, amely a mérleg, valamint a nyereség-veszteségszámlák elkészítésére irányul. Eredménykötelelemnek minősül – véleményem szerint – a Tt. 70. cikkének (2) bekezdése által előírt kötelezettség is – miszerint az ügyvezetőnek minden közgyűlésen, igazgatósági és vezető szervi ülésen részt kell vennie –, hasonlóan a cégjegyzéshez használt aláírásmentának a Kereskedelmi jegyzékhivatalnál történő letételéhez. Megítélésem szerint e kötelezettségek mindegyike eredménykötelelem, ugyanis például a közgyűlésen/igazgatósági ülésen való részvétel esetén a törvény sehol nem tesz utalást arra, hogy az ügyvezetőnek milyen mértékben kell aktívnak lennie, csak annyit ír, hogy meg kell jelennie. A mérleg és nyereség-veszteségszámlák összeállítása esetében a Tt. nem tartalmaz tartalomra vonatkozó feltételeket, ezért mindössze azt kell figyelembe venni, hogy ezek összeállítása megtörtént-e vagy sem. Nyilvánvalóan az e kötelezettségeknek való meg nem felelés a súlyos vétség kategóriájába esik, ha csak erőhatalom vagy valami más előre nem látható és elháríthatatlan esemény be nem következik.

38 Tt. 144¹. cikk (1) bek.

39 Bodu 2015. 19.

40 Vö. Tt. 197. cikk (4) bek.

A vezető tisztségviselő felelőssége vétkességen alapszik. A vétkesség mértékének megállapításánál és megállapításának módjánál alapul vett feltételrendszer tekintetében a szakirodalomban konszenzus van.

A Tt. 144¹. cikkének (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy az igazgatótanács tagjai megbízásukat a jó ügyvezető gondossága és körültekintése szerint kötelesek teljesíteni. A szabályból tehát az tűnik ki, hogy az ügyvezető felelőssége objektív mérce szerint, az ügyvezető általános felkészültségétől és magatartásától függetlenül kerül megállapításra.⁴¹ A jó ügyvezető kritériuma tehát olyan absztrakt, tapasztalattal és specifikus tudással rendelkező emberi magatartási modellt jelöl, amely nem veszi figyelembe a személyes értékeket és adottságokat, amelyek szubjektív kritériumok.⁴² Következésképpen az ügyvezető a szerződés megszegése miatt nemcsak súlyos vétkesség (*culpa lata*) miatt felel, hanem már enyhe vétkesség (*culpa levis*) esetén is sikerrel felelősségre vonható.⁴³ Ez azonban nem azt jelenti, hogy az ügyvezetőnek – funkciója gyakorlása során – mindig maximális gondosságot és körültekintést kell tanúsítania, hanem azt, hogy az éppen aktuális körülményeknek megfelelő, olyan észszerű magatartást tanúsít(ott), amelyből nyilvánvalóan az derül ki, hogy a társaság érdekében járt/jár el, cselekszik/cselekedett.⁴⁴ A kontraktuális felelősség vétkességi rendszerétől eltérően a deliktuális felelősség rendszerében a károkozó magatartást tanúsító személy (ügyvezető) a vétkesség *legenyhébb fokáért (culpa levissima)* is sikeresen felelősségre vonható.⁴⁵

Korábban szó esett arról, hogy a részvénytársaság ügyvezetésére vonatkozó szabályok a többi társasági forma esetében nem alkalmazandók. Ettől eltérően a szakirodalomban az az elfogadott álláspont, hogy a jó ügyvezető kritériumrendszere minden társasági formára kiterjeszthető, mivel az Rptk. 1480. cikke bevezette a jó tulajdonos (*bonus pater familias*) általános felelősségi mércéjét, amely minden jogi személy ügyvezetőjének esetében irányadó. Az Rptk. 213. cikke úgy rendelkezik, hogy a jogi személy ügyvezető szerveinek tagjai a jogi személy érdekében a jó tulajdonost jellemző gondossággal és körültekintéssel kell hogy eljárjanak. A két kritériumrendszer egymás mellé állításából kiderül, hogy ezek különböző megnevezések alatt ugyanazt a fogalmat jelölik. Tovább erősíti e tételt az Rptk. 2018. cikkének (1) bekezdése is, amely a visszterhes megbízási szerződésben megbízottként eljáró fél felelősségét rendezi. Amennyiben azonban a megbízás ingyenes jellegű, a megbízott felelőssége kisebb. Ez utóbbi esetben a megbízott a saját ügyeiben általánosan tanúsított magatartásának megfelelően kell hogy eljárjon. Látható tehát, hogy a személyegyesítő

41 Bodu 2015. 25.

42 Todică 2011. 36.

43 Bodu 2014. 243–244.

44 Schiau–Prescure 2009. 418.

45 Pop–Popa–Vidu 2012. 451.

társaságok ügyvezetőinek felelősségi szintje a megbízási szerződés visszerhes vagy ingyenes jellegének függvényében változik.⁴⁶

Az ügyvezetők felelőssége lehet *egyetemleges* és *egyéni*.⁴⁷ Az Rptk. kötelmi jogi könyvének általános részében foglalt 1445. cikk a kötelezett egyetemlegességet a kontraktuális felelősség körében nem vélelmezi. Az 1446. cikk azonban e főszabályhoz kivételt szab, amennyiben vállalati tevékenység gyakorlásában szerződött kötelezettségek adósairól (kötelezettjeiről) van szó. A deliktuális felelősség rendszerében az Rptk. 1382. cikke akként rendelkezik, hogy a kárt okozó cselekedetért felelős személyek egyetemlegesen felelnek a károsulttal szemben a kártalanítás tekintetében.

A társasági törvény konkrét kötelezettségek esetére írja elő az egyetemlegességet. Ilyen kötelezettségnek minősül a Tt. 71. cikkének (3) bekezdésében foglalt kötelezettség (ha az ügyvezető jogtalanul másra ruházza a képviseleti jogot), valamint a Tt. 73. cikkének (1) bekezdésében előírt kötelezettségek (befizetések valóssága, a kifizetett osztalékok valóssága, az előírt nyilvántartások megléte és azok helyessége, a törvény vagy alapító okirat által előírt kötelezettségek szigorú teljesítése). A részvénytársaságokra vonatkozó szabályok további előírásokat tartalmaznak az egyetemleges felelősség körében.⁴⁸

A Tt. 73. cikkének előírásaiból kifolyólag kérdésként merült fel, hogy az abban foglalt egyetemleges felelősségi alakzatok taxatív felsorolásáról van-e szó, vagy a felsorolásnak csak példálózó jellege van. A bírói gyakorlat és a szakirodalom egy része e körben arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügyvezetők felelősségének egyetemlegessége tekintetében az általános szabályokat kell alkalmazni, tehát egyetemleges felelősségről csak a törvényben előírt esetekben lehet szó.⁴⁹ Más szerzők azon az állásponton vannak, hogy az egyetemleges felelősségi alakzatok tételes felsorolása példák adására szolgál, amelyek mellett más alakzatok is szóba

46 Cărpenaru 2014. 224. E tekintetben azonban eltérő vélemények is vannak a szakirodalomban, amelyek különbséget tesznek a két objektív mérce (jó ügyvezető – jó tulajdonos) között és a személyegyesítő, illetve korlátolt felelősségű társaságok ügyvezetőinek felelősségét kevésbé szigorú vétkességi kritérium szerint ítélik meg. A megkülönböztetés indokául a személyegyesítő és korlátolt felelősségű társaságok alapvetően kisebb gazdasági volumenét hozzák fel. Vö. Bodu 2017. 988–990.

47 Piperea 2012. 129.

48 Vö. Tt. 144². cikk (4)–(5) bek. Az ügyvezetők felelősek a közvetlen elődjeik cselekedeteiért/ügyleteiért, amennyiben tudomásuk van valami rendellenességről, de azt nem jelentik a cenzoroknak vagy adott esetben a belső könyvvizsgálónak vagy könyvvizsgálóknak. A hivatkozott rendelkezés (5) bekezdése indirekt módon az igazgatósági tagok felelősségének egyetemlegességét mondja ki azzal, hogy mentesíti a felelősség alól azt az ügyvezetőt, aki az igazgatótanács valamely döntésével vagy mulasztásával szembeni ellenvetését az igazgatótanács döntéseit rögzítő jegyzőkönyvbe bejegyezte, és erről értesítette a cenzorokat, a belső könyvvizsgálókat vagy könyvvizsgálókat.

49 Vö. Legfelsőbb Bíróság 2763/2000. sz. döntésével. Idézi Cărpenaru–Piperea–David 2014. 257. Vö. Cărpenaru 2014. 226. Megjegyzendő, hogy 1991-től 2003-ig a mai Legfelső Semmítő- és Ítélszék (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) megnevezés helyett a Legfelsőbb Bíróság (*Curtea Supremă de Justiție*) megnevezés volt alkalmazandó.

jöhetnek.⁵⁰ Van olyan vélemény is, amely szerint függetlenül attól, hogy az ügyvezetőknek együttesen kell-e eljárniuk vagy külön-külön, minden társasági forma esetében egyetemlegesen felelnek.⁵¹

Álláspontunk szerint hitelezővédelmi megfontolásból az egyetemleges ügyvezetői felelősség hatékonyabb jogi megoldás, amely erőteljes garanciát jelent a hitelezői érdekek tiszteletben tartására nézve. Úgy gondoljuk azonban, hogy a hatályos rendelkezések tükrében túlzók azok a nézetek, amelyek minden esetben az egyetemleges felelősséget hangoztatják. A Tt. szabályozási rendszeréből ugyanis az vezethető le, hogy az egyetemleges és egyéni felelősségi alakzatok között maga a törvény tesz különbséget (*ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*) az egyetemleges felelősségi alakzatok tételes felsorolásával, megjelölésével. Másrészt, mivel a Tt. az Rptk.-hoz képest szakjognak minősül, s rendelkezései így elsőbbséget élveznek (*specialia generalibus derogant*) és szűken értelmezendők, az Rptk. kötelezett egyetemlegességre vonatkozó általános rendelkezései – az egyetemlegesség vélelmezésének tilalma miatt (1445. cikk) – csak akkor alkalmazhatók, ha a törvény vagy az alapító okirat az együttes ügyvezetéssel összefüggő (adott) kötelezettségek tekintetében ezt kifejezetten előírja. Az Rptk. 1446. cikke pedig – amely szerint a kötelezettek (adósok) közötti egyetemlegességet vélelmezni kell, ha olyan szerződéses kötelezettség vállalására kerül sor, amely vállalkozási tevékenység gyakorlásával áll összefüggésben – csak eltérő törvényi rendelkezés hiányában alkalmazható. Mint láttuk, a Tt. – ami szakjog az Rptk.-hoz képest – az egyetemleges és egyéni felelősség között különbséget tesz, amely különbségtétel véleményem szerint az Rptk. 1446. cikkében előírt törvényi eltérésnek minősül.⁵²

Az ügyvezetők a társasággal szembeni felelősségének másik jelentős kategóriáját azon esetek teszik ki, amelyekben a társaság – a vétkes ügyvezető helyett – harmadik személyeknek kártérítést fizetett. Ilyen esetben a társaságnak visszkérésére van az ügyvezetővel szemben.

E körben abból az alapállásból kell kiindulni, hogy a jogi személyt harmadik személyekkel szemben a jogi személy szerveinek ügyletei kötelezik.⁵³ Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezáltal e szervek (vagy ezek tagjai) mentesülnek a felelősség alól.⁵⁴ Az Rptk. 219. cikke akként rendelkezik, hogy a jogi személy által elkövetett törvényes vagy jogellenes cselekedetek csak akkor kötelezik magát a jogi személyt, ha a megbízott tisztség feladatkörével vagy céljával állnak összefüggésben. Az ilyen körülmények között elkövetett törvényes vagy törvénybe ütköző cselekedetekért az elkövetők egyetemlegesen felelnek mind a jogi személlyel szemben, mind a har-

50 Turcu–Botină 2013. 193.

51 Bodu 2017. 347.

52 Vö. Cărpenaru–Piperea–David 2014. 257. és 534.

53 Észre kell venni, hogy az Rptk. 119. cikke a „szervek” megnevezést használja, amiből nem derül ki – tekintve, hogy e mellett az „ügyvezető szerv”, valamint „vezető és ügyvezető szerv” kifejezések is jelen vannak –, hogy mely szervekről van szó.

54 Pop–Popa–Vidu 2012. 462.

madik személyekkel szemben. A rendelkezésből könnyedén levezethető, hogy a vezető tisztségviselő e tényállás alapján csak akkor vonható felelősségre, ha a károsult személy a deliktális felelősség feltételei mellett azt is bizonyítja, hogy az elkövetői magatartás összefüggésben állt az odaítélt funkcióból eredő feladatkörrel vagy annak céljával. Ha e feltétel nem teljesül, a társaság nem vonható felelősségre.⁵⁵

A hivatkozott rendelkezésből továbbá az is kiderül, hogy két egyidejű jogviszonyról van szó: az egyik a társaság és a kárvallott harmadik személy közötti jogviszony, a másik pedig a jogi személy szerveinek tagjai és a károsult harmadik személy közötti jogviszony.⁵⁶ Következésképpen a károsult harmadik személynek opciós joga keletkezik annak tekintetében, hogy mely elkövetői körrel szemben érvényesíti kártérítési igényét. Három lehetőség áll fenn az elkövetők fizetőképességének függvényében a keresetindításra: a) a károsult perelheti a jogi személyt [az Rptk. 219. cikk (1) bek. alapján], b) perelheti a jogi személy szerveinek tagját (vagy tagjait, mely esetben egyetemlegesen felelnek) annak saját cselekedete miatt (az Rptk. 1357. cikke alapján), és c) perelheti a jogi személyt, valamint szerveinek tagját/tagjait egyszerre – amely esetben a felelősség a jogi személy és ügyvezető között egyetemleges – az Rptk. 219. cikk (2) alapján.⁵⁷ Fontos megjegyezni, hogy amennyiben a károsult személy a társasággal szemben indít keresetet, a társaság nem hivatkozhat – *a nemo auditur propriam turpitudinem allegans* jogelv alapján – a vezető tisztségviselő vétességére. Következésképpen a társaság egyedüli lehetősége a visszkereseti jogának a vezető tisztségviselővel szembeni gyakorlása.⁵⁸ Továbbá, az Rptk. ezen rendelkezései alapján a társaság visszkeresetének jogalapja a szerződéses felelősségre vonatkozó 1350. cikk.

A társasági törvény hasonló esetre szóló 55. cikkének rendelkezései az Rptk. szabályától némiképp eltérnek. A Tt. 55. cikke e körben akként rendelkezik, hogy a társaságot szervei kötelezik. Hitelezővédelmi megfontolásból e szabály a társaság felelősségét kitágítja abban az értelemben, hogy harmadik személlyel szemben a társaság még akkor is kötelezett marad, ha szerveinek tagjai az általuk kötött ügyletekkel túlléptek a társaság tevékenységének keretein és/vagy a megbízás keretein. Kivételt képez ez alól az az eset, ha a társaság bizonyítja, hogy a károsult harmadik személy tudta, vagy a körülményekből adódóan tudnia kellett volna, hogy a társaság tevékenységének kereteiből és/vagy a megbízás kereteiből a vezető tisztségviselők az ügyletkötéssel kilépnek.⁵⁹

A társaság visszkereseti jogának jogalapját illetően a szakirodalomban nincs konszenzus. A szerzők egy része a társaság visszkereseti jogának jogalapjaként az Rptk. 1384. cikkének előírásait tekintik, amely a más cselekedetért való deliktális felelősség körében a megbízott (*prepus*) által elkövetett jogellenes cselekmény-

55 Pop–Popa–Vidu 2012. 462.

56 Pop–Popa–Vidu 2012. 462.

57 Piperea 2012. 231.; Baias–Chelaru–Constantionovici–Macovei 2012. 249–250.; Todiciă 2012. 237.

58 Vö. Legfelsőbb Bíróság 2006/2008. sz. döntése, idézi Terzea 2014. 207.

59 Schiau 2009. 245.

ből eredő károk károsultnak történő megtérítése után nyújt lehetőséget a megbízónak (*comitent*) arra, hogy az elkövetőtől visszakövetelje a károsult harmadik személynek kifizetett kártérítési összeget.⁶⁰ Más szerzők viszont azon az állásponton vannak, hogy a társaság visszkereseti jogának alapját az Rptk. törvényen alapuló jogátruházást (*subrogatio*, *subrogatie legală*) szabályozó 1596. cikkének c) pontja képezi. Eszerint automatikusan (*ope legis*) jogátruházás történik annak javára, aki másokkal együtt vagy másokért felel, és érdekelt a tartozás megszüntetésében. Ezen elképzelés azon a megállapításon alapszik, hogy a társaság, a károsult személy által elsenvedett kár megtérítése után – mint jóálló – ennek jogosulti pozíciójába lépve igényt érvényesíthet a kárt okozó vezető tisztségviselővel szemben.

Álláspontunk szerint az utóbbi megközelítés a helyes, mivel a Tt. 55. cikke egyrészt jogügyletekről és nem cselekményekről beszél, másrészt pedig a társaság és vezető tisztségviselője közötti jogviszony a Tt. 72. cikke szerint megbízási szerződésen alapul. A társaság visszkereseti jogának alapjául az Rptk. 1384. cikke csak akkor szolgálhat, ha a vezető tisztségviselő károkozó magatartásából eredő kárkövetkezmény szerződésen kívüli kötelezettség megszegése miatt állt be, ami a Tt. 55. cikkének rendelkezéseit figyelembe véve csak az Rptk. 219. cikkének (1) bekezdésében foglalt tényállás esetében lehetséges.

5. Következtetés

Az Rptk. hatálybalépése számos változást hozott a társasági vezető tisztségviselők polgári jogi felelőssége jogi természetének megítélése kapcsán. A változások iránya alapvetően jó, azonban hangsúlyozni kell, hogy számos „elvarratlan szál” maradt, amely egyrészt hitelezővédelmi szempontból, másrészt – tágabb kitekintésben – a jogbiztonság szempontjából aggályos. A problémák jó részének gyökere megítélésem szerint abban áll, hogy az Rptk. egy olyan társasági törvény anyajoga („mostoha-anyajoga”) lett, amely sok szempontból mára már meghaladottá vált. Az értelmezési problémák gyökerének másik ágát a következetlen, szerteágazó fogalomhasználat képezi.

Irodalom

- ANGHENI, S. 2013. *Drept comercial. Profesioniștii-comercianți*. București.
 BAIAS, FL. A.–CHELARU, E.–CONSTANTINOVICI, R.–MACOVEI, I. 2012. *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*. București.
 BODU, S. 2014. *Tratat de drept societar*. II. kötet. București.
 BODU, S. 2015. Răspunderea administratorului față de societate. *Revista Română de Drept al Afacerilor* 4. 19–58.

⁶⁰ Pop–Popa–Vidu 2012. 462.

- BODU, S. 2017. *Legea societăților comentată și adnotată*. București.
- CĂRPENARU, S. D.–PIPEREA, Gh.–DAVID, S. 2014. *Legea societăților. Comentariu pe articole*. Ediția a V-a. București.
- CĂRPENARU, S. D. 2014. *Tratat de drept comercial român*. Ediția a IV-a actualizată. București.
- DINCĂ, R. 2013. *Contracte civile speciale în noul Cod civil*. București.
- GEORGESCU, I. L. 2002. *Drept comercial român*. II. kötet. București.
- NOCA, M. 2012. „Calitatea de salariat și administrator al societății cu răspundere limitată.” *Juridice.ro*, <http://www.juridice.ro/202417/calitatea-de-salariatsi-administrator-al-societatii-cu-raspundere-limitata.html> (utolsó letöltés: 2018.06.24.).
- PIPEREA, Gh. 2012. *Drept comercial. Întreprinderea*. București.
- POP, L.–POPA, I.-F.–VIDU, S. I. 2012. *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*. București.
- ROȘU, C. 2002. Natura juridică a raporturilor dintre administrator și societatea comercială. *Revista Română de Drept Comercial* 4. 86–90.
- SCHIAU, I.–PRESCURE, T. 2009. *Legea societăților comerciale nr. 31/1990 analize și comentarii pe articole*. Ediția a II-a. București.
- SCHIAU, I. 2009. *Drept comercial*. București.
- STĂNCIULESCU, L.–NEMEȘ, V. 2013. *Dreptul contractelor civile și comerciale în reglementarea noului Cod civil*. București.
- TERZEA, V. 2014. *Noul Cod civil adnotat cu doctrină și jurisprudență*. Ediția a II-a. II. kötet. București.
- TODICĂ, C. 2011. *Statutul juridic și puterile administratorului în societatea comercială*. București.
- TODICĂ, C. 2012. *Răspunderea juridică civilă a administratorului societății comerciale*. București.
- TURCU, I.–BOTINĂ, M. 2013. *Dreptul afacerilor întreprinderii*. I. kötet. București.
- VALLASEK M. 2017. *Román munkajog. Az egyéni munkaszerződés*. Kolozsvár.
- VERESS E. 2014. Új Polgári törvénykönyv Romániában – a monista magánjogra való áttérés nehézségei. *Magyar Jog* 7–8. 465–468.